

# Kärnkraftens inverkan på sysselsättning och miljö

## Två nya TCO-skrifter

**Energiförsörjning, sysselsättning och samhällsekonomi**

**Energiförsörjning-säkerhets- och riskfrågor**

TCO har utarbetat två skrifter om energiförsörjningen enligt TCO-kongressens beslut om att ge tjänstemännen ytterligare informations- och studiematerial i energifrågan. Skrifterna heter »Energiförsörjning, sysselsättning och samhällsekonomi» och »Energiförsörjning, säkerhets- och riskfrågor».

□ Båda rapporterna är tryckta innan alternativen i den kommande folkomröstningen fastställdes. TCOs styrelse har i ett uttalande den 15 oktober bl a framhållit att det inte är TCOs uppgift att »påverka medlemmarna att rösta på det ena eller andra sättet i folkomröstningen. Den enskilde medlemmen har att själv fatta det beslutet och där-

vid göra en sammanvägning av alla de synpunkter som framförts i energidebatten. Men det är också angeläget att medlemmarna har kunskap om de fackliga synpunkter som kan läggas på användningen av olika energislag och de konsekvenser som kan uppstå i arbetslivet på grund av genomgripande förändringar av den energipolitiska inriktningen.»

I rapporten om sysselsättningspolitiska konsekvenser konstateras bl a att de förändringar i samhället som uppstår vid en kärnkrafts-utveckling inte fördelar sig jämnt över landet. Ett energisystem utan kärnkraft får delvis en annan lokalisering än ett system med kärnkraft. Minskning i tillgången på elektricitet får också regionala konsekvenser för industrins sysselsättning.

Även den privata konsumtionen påverkas, konstateras i rapporten som i dessa avsnitt refererar till konsekvensutredningens redovisning.

Miljö- och säkerhetsaspekterna berör i hög grad alla människor. Det är därför naturligt att dessa vägs in i TCOs ställningstagande, konstateras i den rapport som berör detta område. Det råder oenighet kring riskerna, särskilt vad gäller kärnkraften.

Någon möjlighet till gemensam rangordning av riskerna i olika avseenden finns knappast. Det är alltid fråga om svåra avvägningsproblem. Det är därför naturligt att en fortlöpande prövning görs av de här aktuella frågorna i ljuset av den kunskap som successivt kommer fram.

Vid en genomgång av riskfrågorna är det nödvändigt att försöka bedöma risker av olika slag på samma sätt.

En risk kan inte rättfärdigas med en annan risk. Vad man kan göra är att välja mellan olika tillkommande risker. Mycket stränga krav på miljöskydd och säkerhet kan leda till svårigheter att tillgodose behov av energi, vilka är en följd av de samhällsmål som ställts upp. ■

# ”Energi

**Kärnkraftsomröstningen har orsakat strid på Sveriges Radio. Ledningen har utfärdat regler som facket inte kan acceptera.**

**Text: Carl von Schele**

**Foto: A-bild, Stockholm.**

□ Det var i november förra året som ledningen för Sveriges Radio utfärdade sina riktlinjer för medarbetarna inför folkomröstningen. En medarbetare som i framträdande form medverkar i någon av kampanjerna eller som på motsvarande sätt redovisar sin ståndpunkt offentligt ska inte göra program i energifrågor.

– Energiifrågan har engagerat människor kanske hårdare än ett riksdagsval. Då är det rimligt att även våra medarbetare får agera i folkomröstningen. Men då måste de ta konsekvenserna och inte göra program i frågan.

Det säger Nils Ragnå, personalchef på Sveriges Radio.

– Vi behöver inte några ytterligare regler än de som finns i kollektivavtalet, svarar Ingemar Schmid, ordförande i SIF-klubben.

– Extrareglerna ser vi som en

## Inför folkomröstningen

**I Sverige finns nu sex kärnkraftsreaktorer i drift. Ytterligare fyra reaktorer är färdigställda och två är under arbete. Riksdagen har beslutat att en folkomröstning om kärnkraftens roll i den framtida energiförsörjningen ska hållas den 23 mars i år.**

**Här är de tre olika omröstningsförslagets huvudinnehåll:**

### Linje 1

»Förslag nr 1» innebär följande. Kärnkraften avvecklas i den takt

# "Karantän" på radion

sanktion mot medarbetare som tar ställning i en samhällsfråga. Att engagera sig i samhällsfrågor är en rättighet som alla svenska medborgare har.

Saklighet och opartiskhet är de två honnörsord som styr Sveriges Radios verksamhet. Medarbetarna ska inte tycka i programmen. Och utbudet ska vara sådant att det råder balans mellan olika åsikter.

I kollektivavtalet för Sveriges Radio – träffat mellan Industritjänstemannaförbundet och SAF – finns regler för hur de anställda får agera i offentliga sammanhang.

Där står att medarbetare är skyldig att avhålla sig från sådana uttalanden att företagets opartiskhet med fog kan ifrågasättas.

– De här reglerna har alltid räckt tidigare och borde räcka nu också, säger Ingemar Schmid.

Sveriges Radio har infört reglerna för att gardera sig mot anklagelser för partiskhet i energifrågan.

– Det gäller vår trovärdighet, säger Sven Wahlström, personalchef på TV-sidan. Jag tror inte att våra anställda kommer att göra partiska program.

– Publiken blir lätt blockerad om den vet att en medarbetare har en viss uppfattning, förklarar han. Så även om programmet är opartiskt blir

det misstänkt för partiskhet.

– Det vill vi undvika.

Men facket ser reglerna som ett ifrågasättande av journalisternas omdöme och yrkesskicklighet.

– Varje journalist vet att man inte ska demonstrera sin åsikt när man intervjuar någon från den ena eller andra sidan, säger Gunnel Granlid, SIF-klubben.

– Jag tycker att det är allvarligt att ledningen inte litar på de anställdas omdöme.

Läget mellan parterna är låst. De centrala förhandlingarna var resultatlösa.

För de anställda förhandlade SIF med biträde av Journalistförbundet. Nu överväger förbundet nästa steg. En möjlighet är att föra frågan vidare till arbetsdomstolen.

– Vi vet inte vad bestämmelserna egentligen betyder, säger Gunnel Granlid. Är det skillnad mellan en utåtriktad person i en kampanjledning och en som sitter på ett kansli och klistrar kuvert?

Även vid riksdagsval finns särskilda regler för medarbetarna. Men SIF-klubben bedömer att bestämmelserna inför folkomröstningen är hårdare.

– Vid val har det aldrig varit tal om att vi inte får vara aktiva, säger Gunnel Granlid. Det är personer som

står på vallistorna som blir stoppade för att de inte ska få gratisreklam för sig eller sitt parti.

Ledningen däremot tycker att reglerna nu är mer generösa.

– En medarbetare som står på listan vid riksdagsval blir stoppad från all programverksamhet. Nu gäller det bara program i energifrågan, säger Sven Wahlström.

Läget är förvirrat. Dessutom har reglerna för opartiskhet skärpts i samband med att Sveriges Radio delades upp på fyra bolag. Utbudet i varje enhet ska vara opartiskt.

Men dessutom ställs krav på opartiskhet i varje program. Nyhetsförmedlingen och programserier ska vara balanserade i sin helhet. För enskilda program gäller regeln att de kan vara partiska om publiken får en hänvisning till ett annat program som kan upprätthålla balansen.

Vad de skärpta reglerna kommer att betyda för programmen inför folkomröstningen vet man ännu inte.

En ett år gammal serie av Öppen Kanal om energifrågan har testats enligt de nya direktiven. Serien fälldes.

– Det är svårt att säga om programmet skulle ha friats enligt de gamla reglerna, men mycket talar för det, säger Lars Bergman, kanslichef på radionämnden. ■

som är möjlig med hänsyn till behovet av elektrisk kraft för upprätthållande av sysselsättning och välfärd. För att bli minskat oljeberoendet och i avvaktan på att förnybara energikällor blir tillgängliga används högst de 12 kärnkraftsreaktorer som i dag är i drift, färdiga eller under arbete. Ingen ytterligare kärnkraftsutbyggnad skall förekomma. Säkerhetssynpunkter blir avgörande för den ordning i vilken reaktorerna tas ur drift.

## Linje 2

Förslag nummer 2 innebär förutom förslag nummer 1 följande:

Energihushållningen bedrivs kraftfullt och stimuleras ytterligare. De svagaste grupperna i samhället skyddas. Åtgärder vidtas för att styra elkonsumenterna för att förhindra direktverkande elvärme i ny permanentbebyggelse.

Forskning och utveckling av för-

nybara energikällor forceras under samhällets ledning.

Miljö- och säkerhetsförbättrande åtgärder vid kärnkraftverken genomförs. En särskild säkerhetsstudie görs för varje reaktor. För medborgarnas insyn tillsätts vid varje kärnkraftverk en säkerhetskommitté med lokal förankring.

Elproduktion genom olje- och kolkondenskraftverk undviks.

Samhället skall ha ett huvudansvar för produktionen och distributionen av elektrisk kraft. Kärnkraftverk och andra framtida anläggningar för produktion av elektrisk kraft av betydelse skall ägas av stat och kommun. Övervinster i vattenkraftsproduktionen indrages genom beskattning.

## Linje 3

»Förslag nr 3» innebär följande. Nej till fortsatt utbyggnad av kärnkraften.

Avveckling av nuvarande 6 reaktorer i drift inom högst tio år. En hushållningsplan för minskat oljeberoende genomförs på grundval av

● fortsatt och intensifierad energibesparing,

● kraftigt ökad satsning på förnybara energikällor.

Reaktorerna i drift underkastas skärpta säkerhetskrav. Icke laddade reaktorer tas aldrig i drift.

Uranbrytning tillåts inte i vårt land.

Om pågående eller kommande säkerhetsanalyser så kräver, innebär detta förslag självfallet att omedelbar avstängning skall ske.

Arbetet mot kärnvapenspridning och atomvapen skall intensifieras. Ingen upparbetning tillåts och export av reaktorer och reaktorteknologi upphör.

Sysselsättningen ökas genom alternativ energiproduktion, effektivare energihushållning samt ökad förädling av råvaror.